

tettavasti etupäässä nuorien) lintujen suhteellisen alhainen lukumäärä ovat hyvässä sopuoinnussa keskenään. Kirjoittajan tutkimassa 8—18 paria käsittävässä kannassa oli parilisten lintujen lisäksi vuosittain korkeintaan yksi pariton koiras, vastaten 6 % tutkitun kannan koko koirasmäärästä.

Sää, mahdollisen lumipeitteen vahvuus y.m. ulkonaiset tekijät peippojen saapuesssa keväällä määräävät montako koiraspeippoa asettuu määrätulle alueelle pesimään. Epäedullisten olosuhteiden vallitessa voi jo yhden ainoan peipon laulu ja sen laimeakin pesimispiiripuolustus estää toisten yksilöiden pesimispiirien synnyn se'laisiin metsiin, jotka hyvissä olosuhteissa kiinnostavat pesimäpiiriä etsiviä koiraita niin paljon enemmän, että muiden yksilöiden läsnäolo alueella ei pysty estämään pesimispiirien perustamista. Hyvin huonoissa olosuhteissa saattavat jotkut normaalioloissa asutut karut metsät jäädä aivan tyhjiksikin. Kevään ja saapumiskauden sääsuhteet määräävät siis ratkaisevasti peippokannan tiheyden ainakin saariston metsissä. Tiheän kannan pesimispiirit olivat jopa puolta pienempiä kuin saman maaston heikon kannan pesimispiirit.

Keltajuovavästäräkki, *Motacilla lutea* (Gmelin), maallemme uusi lintulaji.

RAUNO TENOVUO

I i n p i t ä j ä s s ä s i j a i t s e v a K r u n n i e n luonnonsuojelualue on tunnettu mielenkiintoisesta linnustostaan. Sijaiten eristettynä muutoin melko saarettomassa Perämeressä alue muodostaa erityisen suosittun muuttolintujen levähdyspaikan. Tämän olen selvästi saanut todeta niinä vuosina (vv. 1950, 1952, 1954, 1955), jolloin olen saarilla liikkunut. Jo heinäkuun alkupuolella on muuttavia lintuja, pääasiassa kahlaajia, näkynyt melko runsaasti.

Merkittävin kaikista saarilla tapaamistani harvinaisuuksista on löytö, jonka tein heinäkuun 5 p:nä 1954 tutkiessani I s o k i v e n l e t t o nimistä karia. Saapuessani klo 13,45 karin länsipäähän näin rantakivellä keltavästäräkkiä muistuttavan linnun, jonka räikeän keltainen väritys heti kiinnitti huomiotani. Toinen ehkä yhtä huomattava tuntomerkki näkyi myöskin selvästi: päästä puuttui väri-
raja, otsa oli samaa keltaista kuin rinta, ja koko pää näytti keltaiselta. Vasta niskan kohdalla alkoi selkäpuolen vihreänvoittoinen väritys. Vain silmästä heti taapäin saattoi aavistaa vähän himmeämpää (vihertävää) väritystä. Muutoin lintu oli tyypillisen keltavästäräkkimäinen. Ääntelyä en kuullut.

Tarkkailin lintua prismakiikarilla (8 x 30) noin 30 metrin etäisyydeltä ja piirsin siitä muistivihkooni kuvan väriselityksineen. Saatuaani piirroksen kuta kuinkin valmiiksi huomasin linnun kadonneen enkä sitä enää jonkun aikaa etsittyäni löytänyt. Juoksin silloin hakemaan tovereitani Erkki Reinilää ja Väinö Heikkistä, jotka olivat karin keskiosassa noin 1/2 km päässä löytöpaikalta. Yhdessä jatkoimme etsiskelyä, mutta lintu oli ilmeisesti lentänyt toiselle karille.

Käytettävissäni olevan kirjallisuuden perusteella päättelin aluksi, että kysymyksessä olisi pääasiassa vain Englannissa pesivä *Motacilla lutea flavissima* Blyth. Päästyäni tri Paavo Voipion suosiollisella avustuksella tutustumaan prof. E. Stresemannin Helsingin Eläintieteelliselle Museolle lähettämiin *Motacilla flavan* ja *M. lutean* rotupiireihin kuuluviin yksilöihin saatoimme varmentua siitä, että näkemäni yksilö kuuluikin nimirotuun *Motacilla lutea lutea* (Gmelin)¹.

Viime aikoina on keltavästäräkkirotuihin alettu kiinnittää yhä suurempaa huomiota. Samalla näyttää saavan yhä enemmän kannatusta ajatus, että kaikki ne muodot, joilla silmäkulman juova on keltainen (*Motacilla lutea flavissima*, *M. lutea lutea* ja *M. lutea taivana*), on luettava samaan lajiin kuuluviksi (DEMENTIEV 1954, WILLIAMSON 1955 b). Tähän käsityskantaan näyttää myöskin prof. E. Stresemann yhtyvän (kirjeellinen ilmoitus tri Voipiolle). Näitä pidetään *flava*-muotoja alkuperäisempinä ja viitataan lisäksi siihen, että molempien rotupiirien esiintymisalueet peittävät osaksi toisiaan ja että sekamuotoja on vain poikkeustapauksissa (WILLIAMSON 1955 b). — Otsikossa mainittu suomalainen nimi viittaa mainittuun rotupiiriin yhteiseen tuntomerkkiin, keltaiseen silmäkulman juovaan. Joustavammalta tuntuva nimi keltapäävästäräkki ei sovellu tummapäiselle *M. lutea taivanalle*. Lisäksi tätä vastaava nimi on sekä englannin- että ruotsinkielessä (Yellow-headed Wagtail, gulhuvad ärla) annettu Siperiassa ja Pohjois-Venäjällä tavattavalle *Motacilla citreolalle* (WILLIAMSON 1955 a, PETERSON-MOUNTFORT-HOLLOM 1955).

Keltajuovavästäräkin nimirodun parhaita tuntomerkkejä on otsan ja päälään keltaisuus (tyypillisellä *flavissimalla* vain otsa on

¹ Ero *flavissima*-rotuun nähden ei tosin ole jyrkkä, eräitä *lutea*-yksilöitä on käytännöllisesti katsoen mahdotonta erottaa *flavissimasta* (WILLIAMSON 1955).

keltainen). Niskan kohdalla keltainen väri vaihtuu selän vihreänruskeaksi väriksi. Korvan seutu on keltaisenvihreä. Rinta on räikeän keltainen värien ollessa yleensä vielä intensiivisemmät kuin *flavissamalla*. Koska näkemäni yksilö oli erittäin räikeän värinen, voidaan pitää todennäköisenä, että kysymyksessä oli koiras, sillä yleensä *lutean* rotupiiriin kuuluvilla naaraat ovat himmeämmän väriset (NAUMANN 1905, WITHERBY 1949, WILLIAMSON 1955 b).

Näkemäni keltajuovavästäräkin nimirodun pesimisalueena on Kirgiisien aro Volgasta Ob- ja Jenisei-jokien latvoille saakka. Etelässä raja sivuaa Kaspian merta ja Araljärveä (DEMENTIEV 1954, WILLIAMSON 1955 b)¹. Todennäköisesti lintu on yleisimmillään alueella, missä Siperian taiga vaihtuu vähitellen aroksi. Etenkin *Motacilla flava flavan* ja *M. f. beeman* pesimisalueet sattuvat laajoilla alueilla yhteen mainitun aluen kanssa. — Laji talvehtii Itä-Afrikassa.

PETERSON-MOUNTFORT-HOLLOM (1955) ei mainitse lainkaan *lutean* nimirotua Euroopan lintujen joukossa (Neuvostoliiton linnut on jätetty huomioon ottamatta). WILLIAMSON (1955 b s. 396) mainitsee lajia löydetyn muuttavana Albaniasta ja Unkarista sekä NAUMANN (1905) lisäksi Kroatiasta, Böhmistä ja Puolasta (tietoihin suhtauduttava varauksin?). On myöskin mahdollista, että eräät Englannissa tavatut räikeän keltapäiset muodot ovat kuuluneet nimirotuun (ks. WILLIAMSON 1955 b s. 396).

Mainittakoon vielä, että maamme keltavästäräkkirotuja ei ole tavattu Krunneilla pesivinä. Itse olen kaikkina em. tutkismusvuosina nähnyt lajin siellä vain kerran (10. VII 1950 pohjan keltavästäräkki Maakrunnissa).

Kirjallisuutta: DEMENTIEV, G. P. & GLADKOV, N. A., 1951—1954, Ptizi Sovetskogo Sojuza. V. Moskva. — NAUMANN, 1905, Naturgeschichte der Vögel Mitteleuropas herausg. von Carl R. Henricke. Gera-Untermerhausa. — PETERSON, R. & MOUNTFORT, G. & HOLLOM, P. A. D., 1955, Europas fåglar. Bearb. av C-F. Lundevall. Stockholm. — SMITH, S., 1950, The Yellow Wagtail. London. — WILLIAMSON, K., 1955 a, Two Yellow-headed Wagtails on Fair Isle: a new British Bird. British Birds, 48, s. 26—29. — 1955 b, Migrational drift and the Yellow Wagtail complex. Ibid. 48, s. 382—403. — WITHERBY etc. 1949, The handbook of British birds. London.

¹ Edellisestä poiketen SMITH (1950) esittää kartakkeessaan pesimisalueen ulottuvan lännessä Krimin niemimaan kohdalle saakka.

Zusammenfassung: *Motacilla lutea* (Gmelin), neu für die Fauna Finnlands. — Verfasser beobachtete am 5. VII 1954 auf der zum Kirchspiel Ii gehörenden Inselgruppe Krunnit im Nordteil des Bottnischen Meerbusens einen der Schafstelze ähnlichen Vogel, dessen grell gelbe Brust, gelber Kopf und grünlicher Rücken auf *Motacilla lutea lutea* hindeuteten. Die Art- und Rassenbestimmung wurden durch eine in der Natur gemachte Farbskizze sowie durch Vergleich mit dem von Professor E. STRESEMANN dem Zoologischen Museum der Universität Helsinki anlässlich einer anderen Untersuchung zugesandten Leihmaterial bestätigt. Ausserhalb der Sowjetunion ist diese in der Kirgisensteppe beheimatete Rasse in Europa nur in Albanien und Ungern angetroffen worden.

Tiedonantoja - Meddelanden Short notes.

Lapin uunilintu, *Phylloscopus borealis* (Blas.), Lappeenrannassa. 22. VI 1951 tapasin Lapin uunilinnun Lappeenrannassa eräällä kaupungin keskustan välittömässä tuntumassa sijaitsevalla piha-alueella. Lintu oleskeli pihassa kasvavien puolenkymmenen vaahteran ja lehmuksen latvaosissa. Parhaiten se tuntui viihtyvän eräässä korkeahkossa vaahterassa pyydystellen latvuksen ympärillä parveilevia pikku hyönteisiä. Tarkkailin lintua klo 14.30 — 15.00 ja 16.45 — 17.30. Koko ajan se liikehti vilkkaasti ja lauloi vain vähäisiä taukoja pitäen. Lyhyen säkeen, jossa sama tavu toistui 10 — 15 kertaa, merkitsin »dlidldli...»; äänen korkeus ja rytmi pysyivät säkeen alusta loppuun muuttumattomina. Pari kertaa kuului säkeiden välillä teräviä, hiukan sieppomaisia »tsirt»-ääniä. Ihmisten liikkuminen pihassa ei näyttänyt häiritsevän lintua. Tullessani paikalle klo 18.45 lintu oli kadonnut. — Sää oli erittäin lämmin, pilvetön ja melko tuulinen.

Tietävästi ainoa muuttavaa Lapin uunilintua koskeva tieto maastamme on A. REINIKAISEN ilmoittama havainto Kuopion pitäjistä 17. V 1931 (Ornis Fenn. 12: 82).

Myöhäisyydestä huolimatta havaintoni edustanee lajin normaalia kevätmuuttoa. SWANBERGIN (Vår Fågelvärld 12: 49 — 78) mukaan *Phylloscopus borealis* on Ruotsin linnuston myöhäisin muuttaja keväisin (aikaisin sikäläinen havainto 16. VI). Reinikaisen toukokuista havaintoa lähinnä varhaisemmat tiedot esiintymisestä meillä ovat: 13. VI 1908 Nurmes (E. K. ENCKELL, Palménin arkistossa) ja 19. VI 1949 Sodankylä (T. LAMPIO, Ornis Fenn. 29: 103).

Summary: The Arctic Warbler recorded at Lappeenranta (61° 4' N, 28° 12' E) southeastern Finland. A singing specimen on passage seen on June 22, 1951, in a garden in the town.

Taisto Piiparinen